کامیان شایانی نۆبڵن

یەشار کەمال، ئۆرهان پامۆك

پێدەچی ئێمەی کورد، لەهەر سەرکەوتنێکی دەرودراوسێکاندا، جا سیاسی بێ یان ڕووناکبیریی، جارێکی دی زامی کۆنمان بێنەوە سوێ و دیسانەوە هەستکردن بەغەدری مێژوو ئیمانبئاڵێ و هەر سەرکەوتنێکی ئەوان، شکستی خۆمان بێنێنەوە یاد! وەک چۆن لەوەتەی (حسێن) شەهید بووە شیعە خۆیان بەمەزڵووم دەزانن. ئێستاش کە جڵەوی عیراقیان بەدەستەوەیە هێشتا ئەو هەستی مەزڵوومییەتە بەرینەداون. ئێمەی کوردیش، بەو هەستەوە، کە وەک مۆتەکە چۆکی لەسەر کۆڵەی سینگمان داداوە، فڕچک دراوین.. قەست دەکەین ئەوەی بەدرێژایی هەزران ساڵ پێمانکراوە لە چەند ڕۆژێکدا، قەرەبووی بکەینەوە. هەستکردن بەکەمسەریی نەتەوایەتی ((الشعور بالنقص القومی)) پێمانەوە لکاوەو لێمان نابێتەوە.

حەمەفەریق حەسەن

گۆڤارێکی فکری، فەلسەفییە، دوو مانگ جارێک دەردەچێت

خەڵاتی نۆبڵ، بەزۆریی بەو کەسانە دەدرێ، کە خوێنەریان زۆرەو ڕووناکییان زۆر لەسەرەو داهێنەرن.. یەشار کەمال لەو نووسەرانەیە، کە خوێنەری بەربڵاوی هەیە. وێڕای ئـەوەی بەزمانێکی زیندوو دەنووسێ، بەسەر کارەکەیدا تەواو زاڵەو بەقووڵی گوزارشت لەدەردو ئازارەکانی مرۆڤ دەکات. دژ بەغەردی مێژووەو لەگەڵ چینەکانی ژێرەوەدا هاوسۆزە. شارەزای تەوای کۆمەڵگەی خۆیەتی و بەچاکی گوزارشتی لێدەکات.. بەش بەحاڵی خۆم لەنێو نووسەرە زیندووەکانی ئەم سەردەمەدا، کەس لە یەشار کەمال بەشیاوتری ئەو خەڵاتە نازانم.

ئەوەش بزانە لەوڵاتی تورکیادا، دەسەڵات کەیفی بەداهێنەران نایەت. ئێستاش زۆریان پێناخۆشە، کە ئۆرهان پامۆک ئەو خەڵاتەی وەگرتووە.. ئەوە بزانە کاتێ باسی تورکیا دەکرێ، کەسێک نە خەلیفەکانی سەردەمی زووی ئەو وڵاتەو نەکاربەدەستانی فەرمیی هاوچەرخی بیردەکەوێتەوە، بەڵکو لەگەڵ ناوهێنانی تورکیادا یەکسەر زەینی مرۆڤ بۆلای ئەم ئازیزانە دەچێت: ((سەعید نوورسی، نازم حیکمەت، یەشار کەمال، عەزیز نەسین)) بۆخۆم لە (قەیسەری) کە شارێکی زۆر جوانی تورکیایەو دەکەوێتە ناوەڕاستی ئەو وڵاتەوە، ئەڵقەی ئایینی ڕێبازی (نوورسی)ی کوردم بینیوە.. دیومە چلۆن قوتابی و مریدەکانی بەڕێزێکی بێپایانەوە، خۆیان ڕادەژەنن، بەبەرگی سپی و کڵاوی سپیی سەریانەوە. لەکەش و هەوایەکی نوورانیدا بەشانازییەوە وتەکانی دەڵێنەوەو دەوری کتێبەکانی دەکەنەوە. دیارە دەوڵەتی تورکیا کەیفی بەم ئەڵقە ئایینیانەش هەر نایەت، چونکە (نوورسی)دروود بۆ گیانی پاکی، زانایەکی کوردبوو...

سەیرە، دەسەڵاتی تورکیا ڕقی لە بەهرەمەندەکانی خۆیەتی و قاویاندەدا. دەیانچەوسێنێتەوە. لە کونەڕەشیان قایم دەکات. ڕەنگە لەهەندێ شوێندا، ئەگەر لەتورکیادا ناوی نازم حیکمەت، ئەو ناوە گەشەی، کە ڕۆژهەڵات خۆشیدەوێ بهێنی، تووشی لێپێچینەوە ببی! بۆیە کاربەدەستان لەوێ ئۆرهان پامۆکیشیان خۆشناوێ، بەتایبەت لەمەولا، چونکە بەهۆی خەڵاتەکەوە بوەتە هاونیشتمانییەکی جیهانی. ئیدی بۆی هەیە لەجاران ڕاشکاوتر بدوێ و ڕەخنە بگرێ! کەوانە ئۆرهان پامۆک بۆ دەوڵەتێکی وەک تورکیا، نەک هەر شانازیی نییە، بەڵکو دەردیسەریشە!

سەبارەت نووسەری بەتوانا یەشار کەمال. بەر لە هەر لایەنێک، پێویستە گلەیی لە میدیاکانی خۆمان بکەین، زۆر میللەت لە ئەفریکاو ئاسیاشدا هەن، دەیان ساڵە خاوەن دەوڵەتن. بەڵام سەتەلایتیان نییە. کەچی کورد ژمارەیەکی بەرچاوی هەیە، وەلێ بەگۆرانیی (فەنەڕۆ)ی

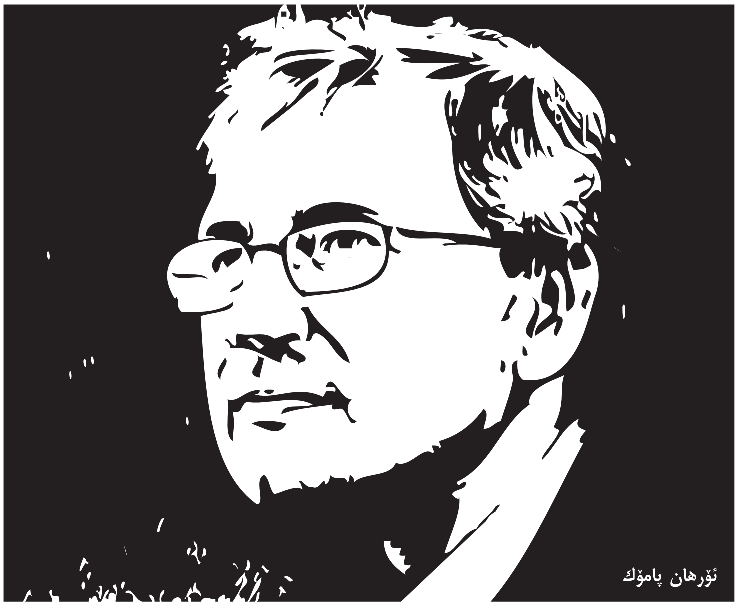

ئۆرهان پاموک

حەیابەرەی نەشاز پڕیدەکانەوە..

کێ دیوێتی ڕۆژێ لەڕۆژان، یەکێک لەم سەتەلایتانە گفتوگۆیەک لەگەڵ ئەو نووسەردا، کە پێویستە ئێمەی کورد هەموو شتێک لەمەڕ وردو درشتی ژیان و ئاوات و خۆزگەو بریاکانی بزانین سازبکات؟ کوا گۆڤارو ڕۆژنامەکانمان گرنگییان پێداوە؟ ئەو زاتە (ئەستێرە)یەکی بێوێنەیە. دەبوو هەموو ڕۆژێک بیر بینەرو خوێنەر بخرایەتەوە. کێ بیستوویەتی، جارێک لەجاران دەزگەیەکی ڕووناکبیریی کورد ئەم زاتەی خەڵاتکردبێ؟

تۆ بزانە میسرییەکان چی بۆ (نەجیب مەحفوز) دەکەن.. ئەگەر بەشوێنداچوونی میدیای نووسراوو بینراوی عەرەبت هەبێ، ئەوسا دەزانی، کە قەت ڕۆژێک نییە باسی ئەوی تێدانەکەن.. هەر جاری لەگۆشەنیگایەکەوە.. ئایا تۆ هەستت بەوە کردووە، کە لە (ئیتالیا)دا، ساڵی (2006) ساڵی (سۆفیا لۆرین) بوو.؟ هەموو ڕۆژێک ئەو خانمخاسە لە میدیادا ئامادەبوو. ئەو ئەکتەرێکی جوان و داهێنەری سینەمای ئیتالیاو جیهانەو دوو جاران خەڵاتی ئۆسکاری وەرگرتووە. کەچی وێڕای بوارە هونەرییەکە، کە هەردەم لێیدەگێڕنەوەو ئامادەیە، لەکردنەوەی (ئۆڵەمپیاد)یشدا، کە پێوەندیی بەوەوە نییە، هەر بانگی دەکەن و دەستپێک دەبێ دەرکەوێ و ئەو مەشخەڵەکە هەڵکات، یان ئەو قردێلەکە ببڕێ! چونکە خانمی لۆرین و مەحفوز ڕووی جوانی ئەو دوو میللەتەن. گەلانی زیندو وەها مامەڵە لەگەڵ ئەستێرەکانی خۆیاندا دەکەن. کاری میدیاش ئەوەیە، ڕووی جوانی میللەتەکە پیشانی دەرودراوسێ و دوور بدات.. یەک لەباری کورد، ناحەزانمان بە درێژایی مێژوو، لێکدا لێکدا وێنەی ئێمەیان وەک دزێوێک پیشانی دنیاداوە. دەبا هیچ نەبێ کورد لەمیدیای خۆیەوە بەوێنەی جوان، هەوڵبدات وێنە دزێوەکان بسڕێتەوە. خۆ یەشار کەمال وێنەیەکی جوانە.. بەڵام کاکەگیان بەکێ دەڵێی؟ میدیا لەناساندنی ئەدیب و هونەرمەندانی کورددا بەدنیا، ڕۆڵی گرنگ دەبینێ.. ئێمە دژی خۆمانین.. لەشتە جوانەکان و لە ڕوخسارە جوانەکان دەترسین و (غیرە) یان لێدەکەین. تەواو پێچەوانەی هەموو دنیا!! تۆ لەدەرەوەی کوردستان ئەگەر (ئەستێرە)بی، هەرکە کارێکی نوێت پێشکەش کرد، ئیدی فریاناکەوی وەڵامی جەماوەری (موعجەب) بدەیتەوە، ئەمەندەت نامەی پیرۆزبایی بۆ دێ. کاتێ لەشوێنە گشتییەکاندا دەرکەوتنی پێڕاناگەی و نازانی لەگەڵ چەندکەس وێنەی یادگاری بگری. فلاشی کامێراکان ئاوی چاوت دەبەن. ئێمە دەبێ بۆ داهێنەری کورد بگرین.. قەدەری یەشار کەماڵیش ئەوەیە بەکورد خەلق بووە، دەبێ بینۆشێ!

دەبوو یەشار کەمال قردێلەی

پیشانگەکانی کتێبی ئێمەی کوردی ببڕیایە.. سەرۆکی فەخریی نووسەرانی کورد بوایە. دەبوو زۆرجاران بانگهێشتی باشوور بکرایەو کۆڕو سیمیناری بۆ سازبدرایە. لەسەر زاران بوایە. لەنزیکەوە هەستی بەپشت و پەنای زیاترو ئامێزی گەرمتر بکردایە، پەیمانگەی بەناوەوە هەبوایە.. دڵنیام، چونکە داهێنەرە، ماستاوو ڕووپامایی بۆ کەس ناکات، بۆیە لێیناپرسنەوە.. ئاخر نووسەرێک ئەگەر میللەتەکەی خۆی بەباڵای نەبڕێ و دەستی بۆ بەسینگەوە نەگرێ، تۆ چاوەڕوانی چی لەبیانی دەکەی؟ خۆ هەر بەتەنیا یەشار کەمال نییە وەها مامەڵەی لەتەکدا دەکرێ، هەر نووسەرێکی کورد داهێنەر بێ و ڕۆژێ لەڕۆژان دوو وشەی جوانی بۆ میللەتەکەی نووسیبێ، هەست بەغەدرو پشتگوێخستن دەکات.. کەسێ لەلایەن گەلەکەی خۆیەوە پشتگوێخرا، ئیدی چلۆن نۆبل وەردەگرێ؟

کورد نزیکەی چل ملیۆنە، بەڵام یەشار کەمال بێکەسە. لەم سەردەمی عەولەمەیەدا هەر کتێبێک میدیا باسی نەکات مردووە. هەر نووسەرێک میدیا نەیناسێنێ نەناسراوە، بەڵام میدیاکانی کورد ئەمە بەکاری خۆیان نازانن. ئەوان بەم پشتگوێخستن و خۆلێنەبانکردنە غەدر لەڕەونی ڕووناکبیریی و بەهرەمەندانی خۆیان، بە یەشار کەمالیشەوە دەکەن. دڵنیام کاتێک ئەو زاتە کۆچی دوایی کرد، هەموو بۆی دەدەن لە هاڕەی براڕۆ، بەڵام ئێستا ناویشی ناهێنن. ئایا کوردیش ئەم پەتایەی لەدەسەڵاتی تورکەوە گرتووە، کە داهێنەرانی خۆی قاودەدا و فڕێیاندەداتە ئەودیو سنوورەکانی؟

بەڵێ دەبوایە میدیاکانی کورد یەشارکەمالیان بخستایەتە سەر زاری هەموو بیانییەکیش. ڕێگەی نوبڵیان بۆ تەخت بکردایە. دەبوایە بانگهێشتی باشوور بکرایە. دەبوایە بەرلەوەی چاوەڕوانی ئەوەبین لەئەوروپاوە خەڵات بکرێ، کورد خۆی خەڵاتی بکردایەو ڕێزی لێبنایە! ئایا هەرلەبەر ئەوەی یەشار کەمال ڕەنگێکی لەخۆی نەداوە، ئیدی دەبێ پشتی تێبکەن؟ جا کەواتە جیاوازیی برادەران و حکومەتی تورک چییە؟ حەزدەکەم لەم دەرفەتەدا ئەوە بڵێم، لە کوردستان هەن خەڵات دەکرێن، بەڵام ئەوە نین! هی دیکەهەن لەهەندێکیان شیاوترن و کەس هەر ناویشیان ناهێنێ. بەتایبەتی لەدەڤەری سلێمانی. ئەوە هەر زەمانەو دەرو دراوسێ و دنیا نییە، کە غەدر لە داهێنەرانی کورد دەکەن و کردوویانە، بەڵکو خۆشمان لەم بێویژدانییەدا، کە دەرهەق بە مرۆڤی داهێنەر دەکرێ لەهەمووان دڵڕەقترین!

یەشار کەمال لە پێشدا لەلایەن خودی کوردەوە ئابڵووقە دراوە ئەمجا لەلایەن دەسەڵات، نەک گەلانی تورکیاوە.. سەرنجی دەوروبەرمان بدە، ئێمە بەهێزی وێرانکاریی چواردەورمان تەنراوە نەک بەهێزی داهێنان. لە چوارکەناردا پێشبەرکێی ڕۆکێتهەڵدان و کورەی ئەتۆم و زرەی زنجیری تانک و هاڕەی (ئێف)ەکانە.. بۆیە واپێویست دەکا ئەو توانای داهێنانەی، کە هەمانە بیخەینەکارو هەرکەسە لەبواری شارەزایی خۆیدا هانبدرێ. داهێنان هەردەم جێی متمانەو بڕوایە. داهێنان لە بەرانبەر هێزی کاولکاریدا.. لە چواردەورماندا هێزی مەرگ کڵاشەدەکات، دەبا ئێمە ڕێ لەپێش ئەدەبی زیندو، بەهرەی زیندودا، کە هێزی ژیانە هەمواربکەین.

ڕۆمانەکانی یەشار کەمال شایانی ئەوەن بکرێنە فیلم و بۆ شانۆ ئامادەبکرێن. وەک چۆن کاتی خۆی (تەنەکە) خرایە سەر شانۆ، پاشان وەک درامای تیڤی تۆمارکرا.. درووود بۆگیانی پاکی (شوکر مستەفا)، کە لەناساندنی یەشار کەمال دا دەستپێشخەر بوو.. بەڵی یەشار کەمال غەدری لێکراوە. ئێمەش بەشی خۆمان لەو غەدرەدا بەرپرسیارین! وەک پێشتریش وتم، ئێمە گرێی ((کەمسەریی نەتەوایەتی)) مان هەیە. دەنا ئەوەی ئۆرهان پامۆکیش نووسیوێتی، دواجار ڕێک وەک بەرهەمەکانی یەشار کەمال، دەبێتە بەشیک لەکەلەپووری جیهان، هەموو بۆمان هەیە چێژی لێ ببینین.

* ئەمە وەڵامی پرسیاری لاوێکی بەدەربەست بوو، بەرەوڕووی چەند ڕووناکبیرێکی کردبووەوە، دواتر ئەواوی وەڵامەکان لەگۆڤاری ڕامان دا بڵاوبوونەوە.